שער הפסוקים — פרשת כי תצא

סימן כ"ב:

ואם לא קרוב אחיך אליך וגו':

ירמוז בזה, כי כל אדם שמצא אבידה, ולא החזירה לבעליה, והעלים עיניו ממנה, מודדין לו מדה כנגד מדה, כי כאשר נשמתו אחר פטירתו תעלה למעלה, ולא נתקנה, ואינה יכולה ליכנס במחיצתה, והיא מוכרחת לבא בעה"ז, לא יזכה לסוד העיבור, והקב"ה יראה נשמתו אובדת, ויעלים עיני השגחתו ממנה, ולא ישלח לה נשמת איזה צדיק אחד בהעלם לתקנה, וכמו שידעת סוד העיבור מה ענינו, שהוא בהתעלמות לאדם:

סימן כ"ד:

ביומו 'תתן 'שכרו:

(מזולתו) ר"ת, הוא שב"ת. וכן הוא צירוף אותיות בשת. והענין הוא, כי ראוי לאדם להתבייש, מתוספת קדושה שנתוסף לאדם בשבת. גם ירמוז, שיקבל תוספת שבת מבע"י, קודם שקיעת החמה, וזהו ביומו תתן שכרו, כלומר ביום ערב שבת. גם ירמוז, להודיענו, כי כל המצות שהאדם עושה בששת ימי החול, וכן כל עסק התורה שעסק בימי החול, גורם לאדם שיהיה לו תוספת קדושה בימי החול עצמם, בבחינת שאר בני אדם בשבת. וכמ"ש בזוהר כי הת"ח זוכה לנפש יתירה בימי החול, מה שע"ה זוכים בשבת. ונמצא, כי הת"ח העוסק בתורה, נמשל לשכיר יקוה פעלו מאתו יתברך ביומו ממש, אפילו שהוא בימי החול, ואז הקב"ה נותן לו שכרו, תוספת נשמה הראוי לשאר בני אדם בימי השבת, ולכן נרמז שבת בר"ת:

גם ירמוז, כי הנה יש לכל אדם תוספת שבת, נשמה יתירה ממילא. וכאשר עסק בתורה בימי החול, וזכה לאותו תוספת גם בימי החול עצמו, הנה בבוא יום השבת, מתחבר התוספת של החול, הניתן ביומו בעת עסקו בתורה, עם התוספת הניתוסף לו בשבת, ושתי התוספות האלה ניתנים לו בכל יום שבת. נמצא, כי התוספת הניתן לו בחול, הנקרא שכרו, נתן לו השכר הזה גם בשבת עצמה הרמוז בר"ת כנזכר. בסוד מי שטרח בע"ש יאכל בשבת:

גם ירמוז, אל מה שהודעתיך, כי לכל מצוה ומצוה, יש סגולה פרטיית, ואמנם סגולת מצות קיום נתינת שכר שכיר ביומו, הוא שנותנים לו תוספת שבת, ונפש יתירה, באות יום שבת של אותה השבוע, אשר בה קיים מצוה זו. והיא מדה כנגד מדה, כי כנגד ואליו הוא נושא את נפשו והשלימה לו, כמו כן נותנים לו נפש יתירה בשבת ההיא, הנרמז בר"ת. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ה:

ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וגו':

הסוד הוא, כי כשיש ח"ו פגם למעלה ואין זעיר מזדווג עם נוקביה בעולם האצילות, יורד למטה בעולם היצירה, ומקנן במטטרו"ן, ומתלבש בו, ועל ידו נעשה הזווג בנקבה. והוא כדמיון האדם שמת, ומתגלגל, ומתעלם באחיו הנקרא יבם, ועל ידו מזדווג באשתו. וכמו שידעת, כי כל ירידה מעולם לעולם, מעולם עליון לעולם תחתון, נקרא מיתה, בסוד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כנודע. ולכן ענין החליצה הוא, כי אנו משימים הנעל הזה ברגלו, שיוכל לחזור לעלות למקומו למעלה, ע"י הנעל הזה, ועי"כ אין ליבם עוד זיקה באשתו בסוד החליצה שחולצת הנעל הזה מרגל היבם:

ואמנם הנעל הזה, הוא שם אהי"ה דההי"ן, בגימטריא נע"ל עם הכולל, והוא מאימא עילאה, הנועלת לז"א. כמו שהודעתיך, בענין איסור נעילת הסנדל ביום הכפורים וע"ש גם ז"ס הנעל, שאנו נועלים בימי החול, כמבואר אצלינו בברכה שעשה לי כל צרכי, וע"ש. ולכן ביוה"כ, שזו"ן עולים עד אימא עילאה עצמה, הנקראת אהי"ה, אינם צריכים שם לנעל, ואדרבא אם נועלים אותו, מורה פגם שם. ואמנם נתבאר שם של המנעל, אבל הסנדל הוא למטה בעולם העשיה, הנקרא סנדלפון, כנודע (ע"כ מזולתו):

א"ש, ראיתי לכתוב כאן דבר אחד, ממה שמצאתי מכתיבת ידי מורי זלה"ה, והוא מקושר עם האמור, כאשר עיניך תחזינה מישרים, וז"ל מורי הרב זלה"ה, וזהו מה שמצאתי בבית מורי ז"ל, ואינו מכתיבת ידו ודאי, וכפי הנלע"ד שהוא מן הדרושים של הרמ"ק ז"ל, שהיה דורש לתלמידיו, ועכ"ז לא אספתי ידי מלכתבם, אחר שמצאתים בביתו. סוד יבום וחליצה ליל יום ו':

ארז"ל, היבם אינו צריך לקדש את היבמה מדברי תורה אבל מדברי סופרים צריך שיקדשנה. וזהו הנקרא מאמר, ואינו נקרא קדושין. וצריך טעם, למה אינם נקראים קדושין, אלא מאמר. והענין הוא, ארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם וכו'. והענין היא, שהקדושין הם מצד החכמה, שכן כל קדושה היא מצדה. וכל כללות הספירות מעשר, הם מצד חכמה, וז"ש בעשרה מאמרות, שהם בסוד החכמה, שהיא כללות היו"ד, נברא העולם שהיא בינה, ומה ת"ל, והלא במאמי אחד יכול להבראות, ר"ל, סה צורך לבריאת העולם בכל העשר, שהם הל"ב נתיבות שבחכמה עצמה, והלא בסוד הדעת, הנקרא מאמר אחד, שגם הוא כולל כל הל"ב, יכול להבראות, והוא השושבין המיחד חו"ב הנקראים עולם, וז"ס כראשית, שהחכמה היא ב', וע"י הדעת התיחד חו"ב שהוא ר, נעשה ם, וז"ס למרבה המשרה. אלא ליתן שכר טוב לצדיקים, ר"ל, צריך העולם להיות נברא מדין ורחמים, והרחמים צריכים שיהיו גמורים מצד החכמה, שמצדה כל כללות העשר להשפיע לצדיקים. ומצד אחי צריך מעט דין, ליפרע מן הרשעים, וזהו טעם שנברא העולם בעשרה מאמרות מצד קחכמה:

ובזה נבין מאמר היבמה, שאינו נקרא קידושין, מפני שבסוד היבום נהפך המציאות ואין הענין כסדר, וירד פלאים, כמו שפירש בסבא, אחוה אבוה, אתתיה אימיה. ולזה, מה שעושה היבם ומקדש, אינו נקרא קדושין, מפני שהקדושין הם בסוד חכמה, עולם הזכר, סדר ההויו"ת כמסודר על מתכונתו, והוא בהיות האדם מקדש אשה בסדר הנשואין. אבל זה, אינו נקרא אלא מאמר אחד, מפני ירידתו כדפרישית, ואין הדברים כסדר, וז"ס היבום:

וענין סוד החליצה, הוא בסוד הגלגול סתם, גלגול שאינו יבום, כשמתגלגל איזה אדם בעולם, והיה לו מקודם נר"ן, כשהוזר לזה העולם, אינם נקשרים יחד הג' מדרגוה, אלא מפוזרים בעולם, ובין הגופים, עד שיזכו כל אחד ואחד במקומה, ויחזרו ויתקנו ויתקשרו יחד. אבל ענין היבם שמייבם ליבמתו, יש להם תועלת רב, שאינם מתפזרים השלשה מדרגות, אלא מביא שלשתם יחד. ויש לו ג"כ חדא לריעותא, שאין לו מציאות לבא אלא בזאת האשה, אבל אין בו כ"כ טורח, כיון שבאים השלשה מדרגות ביחד. וכשהוא חולץ אותה, הוא מתיר קשרי מנעל החליצה, לרמוז על אותו הקשר האמיץ, שהיו ראויים להקשר יחד השלשה מדרגות בסוד היבום, ועתה ע"י התרת הקשרים, גורם להתירם, ולפזרם, איש לדרכו פנו, וחולץ המנעל מעל רגלו, לרמוז על הפרוד הגדול שנעשה:

וירקה בפניו וכו'. ארז"ל צריך שיהיה רוק ולא דם, ואם היו צחצוחי רוק מעורבים בדם יצא. והענין הוא, כי כשהאדם נושא אשה, הוא נותן בנקבה חלק ממנו ממש, זהו טעם למ"ש רז"ל, שאין ראוי לישא אשה אלמנה כלל, וכמ"ש חז"ל אל תבשל בקדרה שבשל בה חבירך, מפני שאותו הרוח מכשכש במעיה, ומתקוטט עם אותו אדם הנושא אותה. וכשאדם רוקק, בהכרח משליך עם אותו רוק קצת רוח חיוני ממש, וזהו ענין וירקה בפניו, שאותו הרוח של בעלה, שהיה בה, היא פורשת אותו ממנה, ע"י החליצה והרקיקה הזו, ואין זו האשה כאלמנה, שנשאר בה אותו הרוח כל י"ב חדש, אלא מיד אחר שנחלצה, היא משלכת אותו החוצה. וענין הרוק הוא, להראות שהיא מתפללת ואומרת מאן יבמי, ר"ל, מאחר שזה העני המת, היה ראוי לבא לכאן, ולהיות נקשר כסדר השלשה מדרגות כנז"ל, ועתה הם מתפזרים כל אחד למקומו, לכן היא רוקקת. והענין הוא, שהרוק הוא לבן, רמז, שמתפללת שיהיה ברחמים, ולכן אם רקקה דם לא יצא, שהוא דין גמור. אבל אם היה מעורב בו צחצוחי רוק, שהוא המזגת דין ורחמים, אודם ולבן, יצא:

אמר שמואל, נלע"ד, שהרקיקה היא, להשליך רוח דשדי בגווה בעת ביאה א', כמו שפי' הרב ז"ל. האמנם הוא רוחא דנשיקין עילאין, ולכן צריכה להשליך אותו ברוק, ולא בדם, דכבולעו כך פולטו, ודי למבין, לבן בלבן. האמנם ההוא רוחא דשדי בגווה בזווג ממש, אינה משלכת אותו, אלא בחליצת מנעל ממש, בסוד וחלצה נעלו מעל רגלו של יבם, לרמוז, שהיתה מוכרחת ליקח ג"כ רוחא תניינא מהיבם בעת הזווג, ולא רצה היבם להקים לאחיו שם בישראל, ולכן חולצת המנעל של היבם בפניו, ואז יוצא ממנה גם ההוא רוחא קדמאה דשדי המת בגווה, ונשארה נקיה לגמרי. ובטעם זה, החלוצה היא יותר טובה מן האלמנה שעדיין יש בה רוחא דמכשכשא במעהא. והגרושה יותר נקיה מכלם, אלמלא מ"ש חז"ל שלש דעות במטה וכו', כנלע"ד:

וענין אומרם חז"ל, החלוצה אינה כמגורשת מן התורה, אבל מדבר סופרים הרי היא כמגורשת, ואסורה לכהן. ונדקדק ענין מדברי סופרים, שהוא למטה מדרגה תחתונה. וז"ש מן התורה, ר"ל, עולם הזכר, אינה יורדת היא, אלא בעלה שמת יורד למטה, כמ"ש בסבא. אבל מדברי סופרים, הואיל והוא היה נקשר עמה, וירד מדרגתו, גם היא תרד עמו, כמו המגורשת שיורדת. כמ"ש בסבא, על פסוק והיתה לאיש אחר, וזהו מצד עולם הנקבה, שהוא מדברי סופרים: